

Zaaknr. : 18.ZK00323

Kenmerk : 18IT059576

Barcode :

Position-paper klimaatadaptatie

1 Inleiding

Aanleiding en status van dit document

In 2018 heeft het algemeen bestuur zich via een traject van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming verdiept in het onderwerp 'ruimtelijke adaptatie'. Dit document, een position-paper, is vastgesteld door het algemeen bestuur op 30 januari 2019.

Het onderwerp ruimtelijke adaptatie of klimaatadaptatie leent zich vanwege de breedte en nieuwheid niet goed voor een bestuurlijk traject met duidelijk geformuleerde en uitgewerkte scenario's waaruit gekozen kan worden. In dit traject is daarom vooral verkend welke rol het waterschap wil pakken hoe zij die rol wil gaan waarmaken. Dat levert meer een bestuurlijke position-paper op als eerste resultaat, dan een uitgewerkt beleidsprogramma. Dat neemt niet weg dat deze positiebepaling een waardevol resultaat is, want het is een noodzakelijke stap om tot een verdere concretisering te kunnen komen. Verder blijkt er een dringende behoefte te zijn aan een duidelijke bestuurlijke positiebepaling door het waterschap. Die behoefte leeft zowel in de eigen organisatie, als bij onze partners zoals gemeenten.

Totstandkomingsproces

Het traject van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming (BOB) heeft de nodige stappen doorlopen en tussendoor zijn er externe ontwikkelingen geweest die van belang zijn voor het resultaat wat er nu ligt.

De eerste bijeenkomst, de beeldvorming, vond plaats op 16 mei 2018. In die bijeenkomst is afgetast wat het onderwerp behelst en hoe partners, met name gemeenten, aankijken tegen het onderwerp en de rol van het waterschap.

Na deze eerste bijeenkomst werd op 4 juni 2018 de klimaattop Klimaatstroom Zuid georganiseerd in Breda. Het waterschap was daar één van de initiatiefnemers van. Hoewel geen onderdeel van het BOB-traject, is Klimaatstroom Zuid wel een belangrijk bestuurlijk moment, dat zijn invloed gehad heeft op het verdere verloop van het BOB-traject.

De tweede bijeenkomst, de oordeelsvorming, vond plaats op 10 oktober 2018.

In die bijeenkomst is aan de hand van stellingen verder uitgediept wat het algemeen bestuur een wenselijke rol en positie voor het waterschap vindt. Dat is verder uitgediept door te bespreken langs welke lijnen het waterschap daar met concrete acties daar invulling aan zou moeten geven.

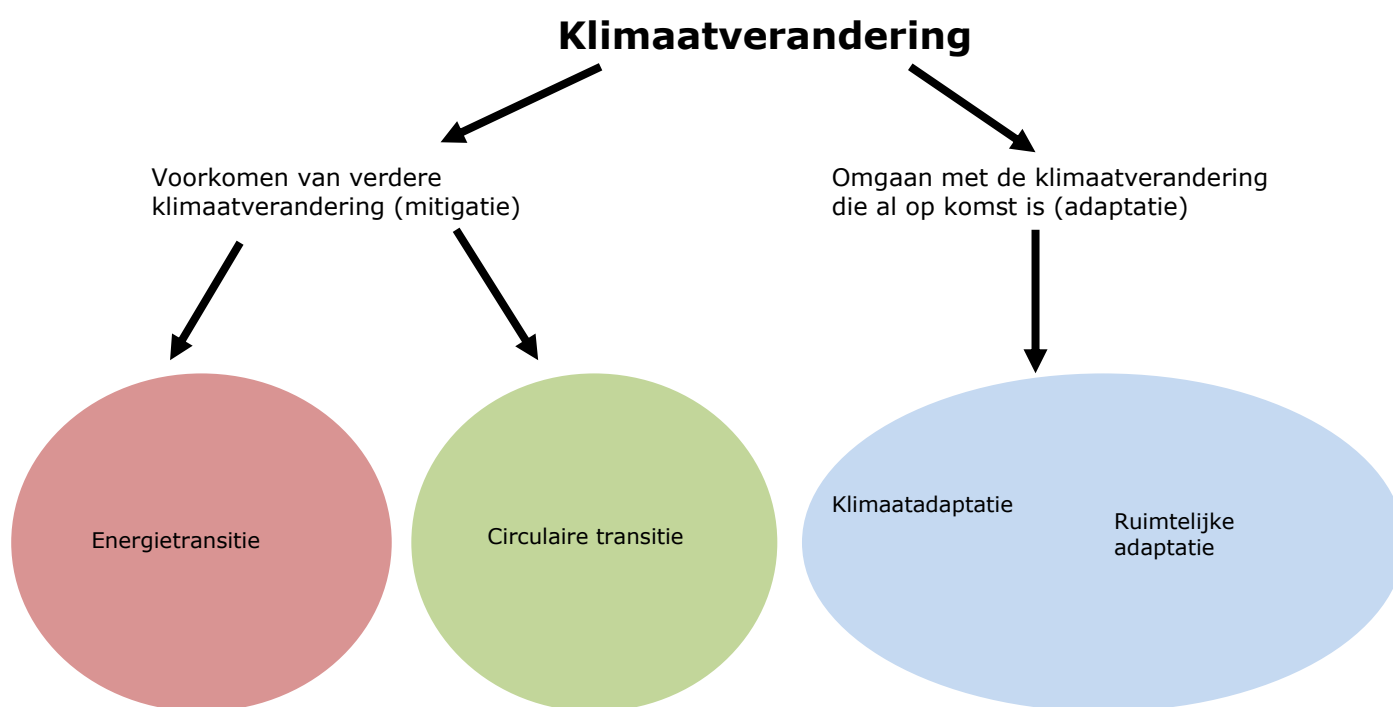
Na de oordeelsvormende bijeenkomst verscheen op 20 november 2018 het nationale Bestuursakkoord Klimaatadaptatie. Dit is ook weer een belangrijke mijlpaal omdat hier concrete afspraken gemaakt zijn over hoe gemeenten en waterschappen samen gaan werken aan klimaatadaptatie, er zijn mijlpalen benoemd en er zijn de eerste afspraken over de bekostiging gemaakt. Voor het BOB-traject is dit zeer relevant, omdat het bestuursakkoord een steun in de rug is voor de lijn in het algemeen bestuur al had afgetast en die in deze position-paper is verwoord. Het geeft het waterschap ook betere mogelijkheden om samen met gemeenten en anderen aan de slag te gaan met klimaatadaptatie.

Leeswijzer

Als wordt eerste kort geschetst wat ruimtelijke adaptatie en klimaatadaptatie zijn en hoe die zich verhouden met de andere klimaatthema's. Daarna wordt aan de hand van de besprekingen in het algemeen bestuur de rol van het waterschap en hoe die om te zetten naar concrete acties kort uitgeschreven. Dit is niet gedaan met punten en korte zinnen, maar in verhalende vorm. Daarbij is de formulering zo dicht gebleven bij wat er daadwerkelijk gezegd is tijdens de sessies. Op die manier komt alle informatie, verhoudingen en nuances zo goed mogelijk tot hun recht. Ten slotte wordt kort weergegeven hoe de geformuleerde lijn de komende tijd verder concreet gemaakt wordt, hoe die verankerd wordt en hoe het algemeen bestuur daarin meegenomen wordt.

2 Klimaatadaptatie

Gedurende het traject bleek dat de begrippen die gebruikt worden rondom klimaat verwarrend zijn. Daarom wordt daar nog een keer extra bij stilgestaan. De onderstaande figuur vat de samenhang van de verschillende onderwerpen in het totale klimaatdebat kort samen.

De termen klimaatadaptatie en ruimtelijke adaptatie worden vaak door elkaar gebruikt, maar zijn niet exact hetzelfde. Klimaatadaptatie is het breedste begrip. Klimaatadaptatie gaat over alles wat te maken heeft met het aanpassen aan klimaatverandering. Bij ruimtelijke adaptatie ligt de focus op het deel van klimaatadaptatie dat valt binnen de scope van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

In de praktijk wordt het onderwerp steeds breder en integraler bekeken en verschuift de focus van ruimtelijke adaptatie conform het Deltaplan, naar klimaatadaptatie in zijn volle omvang. Het onderscheid is in de praktijk ook niet altijd scherp te maken. Daarom wordt voorgesteld om vanaf nu het alleen nog maar over 'klimaatadaptatie' te hebben.

3 Klimaatadaptatie is een urgent thema van groot belang

Klimaatverandering en dus klimaatadaptatie kent twee keerzijden:

1. Er komen in de toekomst vaker buien voor en die buien worden heviger. Dat betekent vaker kans op wateroverlast en ook vaker hoogwater langs de dijken. Dan gaat het vooral over de onderwerpen wateroverlast, waterveiligheid en afgeleiden daarvan zoals meerlaagse veiligheid en waterkwaliteitsproblemen.

2. Er komen in de toekomst vaker en langere periodes van hitte en droogte voor. Dan gaat het onder andere over zoetwater (waterbeschikbaarheid), verdrogingsbestrijding, hittestress, maar ook om afgeleiden daarvan zoals effecten op de waterkwaliteit, risico's voor de volksgezondheid (bijvoorbeeld vanwege blauwalg, botulisme, etc.) of een toename van de kans op bos- en natuurbranden.

Dit zijn allemaal aspecten die direct te maken hebben met de kerntaken van het waterschap of daar in meer of mindere mate direct mee samenhangen. Klimaatadaptatie is daarom voor het waterschap een urgent onderwerp van groot belang.

4 Rol van het waterschap

Het algemeen bestuur heeft het in het traject nader geduid hoe zij de rol van het waterschap ziet en wenst in te vullen. Dit is hieronder beschreven.

Klimaatadaptatie is een urgent dossier dat dicht bij de taken van het waterschap ligt. Het waterschap heeft hier een belangrijke rol en wil daarom ook een stevige rol pakken om West- en Midden-Brabant klimaatrobust te maken.

Het waterschap is een verbindende, versterkende en faciliterende overheid. Het waterschap zoekt vanzelfsprekend de samenwerking op. Daarbij spreekt en spoort het waterschap partners aan waar het gezamenlijke tempo achterblijft. Als het nodig is om beweging of voortgang te bewerkstelligen, schuwt het waterschap een meer trekkende rol niet. Maar dit alles doet het waterschap wel steeds vanuit respect voor de taak en rol van iedere partner en met oog voor de mogelijkheden en onmogelijkheden waar partners mee te maken hebben. Iedere partner heeft een eigen taak, rol en deskundigheid in het geheel. Dat geldt ook voor het waterschap zelf. Het waterschap verdiept zich wel in wat partners beweegt en bezig houdt en leeft zich daar op in. Zo kan het waterschap het gesprek over klimaatadaptatie goed voeren met partners, partners aan elkaar verbinden en de samenwerking verder verbeteren daar waar nodig blijkt.

Het waterschap ziet tal van organisaties en individuen als partner bij klimaatadaptatie en hecht waarde aan samenwerking met al deze partners. Vanuit hun specifieke taak en rol bij klimaatadaptatie nemen gemeenten wel een bijzondere plaats in. Het waterschap zoekt actief de samenwerking met gemeenten op en faciliteert gemeenten bij het leren van elkaar. Dat doet het waterschap vanuit haar regionale overkoepelde rol en blik. Het waterschap trekt op met gemeenten die qua tempo voorop lopen, maar zoekt ook naar mogelijkheden om gemeenten met een lager tempo te blijven betrekken. Het uiteindelijke doel is immers om heel West- en Midden-Brabant klimaatrobust te maken.

5 Aan de slag met concrete acties

Het algemeen bestuur heeft het in het traject eveneens nader geduid hoe zij met concrete acties aan de slag wil om West- en Midden-Brabant klimaatrobust te maken.

Het is belangrijk om concreet aan de slag te gaan. Met concrete acties wordt klimaatadaptatie zichtbaar. Het waterschap wil aan de slag met bedrijven, organisaties, inwoners. Een belangrijke en onmisbare schakel daarbij zijn de gemeenten. Zeker in de eerste fase van klimaatadaptatie is extra aandacht gericht op gemeenten nodig om goed van start te kunnen gaan.

Het waterschap geeft zelf het goede voorbeeld door een pakket aan acties te formuleren die het waterschap zelf gaat ondernemen om aan klimaatadaptatie te gaan werken. Voor een deel zal dit een verdieping zijn van de huidige, gebruikelijke maatregelen om die doordachter klimaatrobust op te pakken dan voorheen en het nog breder zoeken naar meekoppelkansen. Voor een deel zullen het ook nieuwe acties zijn, specifiek gericht op klimaatadaptatie. Concrete en fysieke maatregelen groot en klein vormen daar een belangrijk onderdeel van, evenals werken aan meer bewustzijn en maatregelen om gemeenten in beweging te krijgen door hen van elkaar te laten leren (bijv. via een 'benchmark'-achtige aanpak). Het totaal aan acties moet uiteindelijk wel een samenhangend geheel gaan vormen. Het waterschap stimuleert ook anderen om in beweging te komen en zelf maatregelen te gaan nemen. Uiteindelijk is het belangrijk dat iedereen aan de slag gaat om West- en Midden-Brabant klimaatrobust te maken. Dat doel vindt het waterschap belangrijker dan zelf zichtbaar te zijn. Het waterschap verdeelt de aandacht over het gehele werkgebied, zowel buitengebied als

binnen de bebouwde kom in onderlinge samenhang. Al realiseert het waterschap zich wel dat de accenten, kansen, mogelijkheden en partners binnen en buiten de bebouwde kom anders zijn en om een specifieke benadering vragen.

6 Van positiebepaling naar uitvoering

Maakt het waterschap dit nu verder concreet? Dit maken we hieronder concreet langs drie lijnen:

1. Route: hoe gaan we het concreet maken?
2. Planning: welke stappen zetten we daarbij en wanneer?
3. Verantwoording: hoe wordt het algemeen bestuur daarbij betrokken?

1 Route

Het algemene beeld is dat alle partijen nog zoekende zijn. Dat betekent de eerste twee jaar het accent voornamelijk liggen op een ontwikkelingstraject samen met de partners in West- en Midden-Brabant, om toe te werken naar een gezamenlijke operationele aanpak waarin eenheid van ambitie en visie zit. Op termijn willen we een samenhangende operationele aanpak hebben door heel West- en Midden-Brabant heen.

- Voor de korte termijn zal hier wel het voorwerk voor gedaan moeten worden voor het aandeel dat het waterschap daarin gaat leveren. Dat voorwerk is al begonnen en het nieuwe bestuur zal hier na de waterschapsverkiezingen de eerste keuzes in moeten maken. Ondertussen voeren we al concrete maatregelen uit waar mogelijk. Zo worden er al adaptatiemaatregelen meegekoppeld in concrete projecten, en heeft het dagelijks bestuur al een versnellingsaanpak voor wateroverlast vastgesteld.
- Verder zal gezocht worden naar een methode om beter en meer overzichtelijk toonbaar te maken hoe klimaatrobuust gemeenten nu zijn per gemeente en in vergelijking tot elkaar. Kortom, een invulling van de benchmark die in het traject concreet genoemd is. Dat neemt niet weg dat ook gezocht zal worden naar andere manieren om de beweging en het bewustzijn verder op gang krijgen.
- Ten behoeve van het nieuwe bestuur zal een voorstel voor een actieprogramma voorbereid worden, langs de lijnen die door het algemeen bestuur in dit traject zijn aangegeven. Dit actieprogramma vormt een basis voor het nieuwe Waterbeheerprogramma dat in 2019 opgesteld gaat worden.

2 Planning

De planning volgt uit twee relevante sporen:

- Het eerste spoor is het Deltaplan ruimtelijke adaptatie en het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie (20 november 2018). Het Deltaplan stelt als termijn dat iedere overheid een strategie ontwikkeld voor klimaatadaptatie en die vanaf 2020 in beleid heeft verankerd. Deze aanpak is in het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie bekrachtigd.
- Het tweede spoor is die van het Waterbeheerprogramma, de opvolger van het huidige Waterbeheerplan. Het huidige Waterbeheerplan loopt af in 2021 en tegelijkertijd zal in dat jaar de Omgevingswet in werking gaan treden. Dat betekent concreet dat in 2020 het ontwerp Waterbeheerprogramma gereed moet zijn. Een belangrijk inhoudelijk onderdeel is uiteraard het klimaatvraagstuk.

Conclusie is dan ook dat de aanpak voor klimaatadaptatie in 2020 concreet moet zijn, en dat betekent dat deze in 2019 vorm moet gaan krijgen. Dit wordt één van de vraagstukken voor het nieuwe bestuur. Het huidige dagelijkse bestuur zal hier nog de voorbereidingen voor treffen, zodat het nieuwe bestuur na aantreden dit dossier meteen goed op kan gaan pakken.

3 Verantwoording

Het betrekken van het algemeen bestuur loopt langs twee lijnen:

- Er zal een bestuurlijk traject gaan lopen in 2019 om de eerste versie van het actieprogramma vorm te gaan geven en de basis voor het waterbeheerprogramma te gaan leggen. Vertrekpunt is de visie uit dit BOB-traject, maar het nieuwe algemeen bestuur zal over dat proces nog nadere beslissingen moeten nemen.
- Naast het vormgeven van de nieuwe lijn naar de toekomst toe, komt het ook aan op het uitvoeren van acties in het hier en nu. Naast de reguliere sturing via waterbeheerplan c.q. waterbeheerprogramma, begroting en kadernota die er al is, zal zeker één keer per jaar specifiek over de voortgang van klimaatadaptatie gerapporteerd worden aan algemeen bestuur.